

имале позитиван однос према војсци (радикали, демократи, земљорадници, црногорски „бјелашци“ и дијелом социјалдемократи) и оних које су на војску гледале као на основни стожер новоствореног поретка (франковци, присталице Стјепана Радића, дио католичкога клера, црногорски федералисти и КПЈ). Схватајући себе као гаранта „националане“ државе, војска је била спремна да немилосрдно иступи против свих који су угрожавали тековину утемељену на великом броју жртава.

На крају књиге дато је 38 прилога (докумената), хронолошки поређаних и тематски разноврсних, који могу послужити и као допунска аргументација главнога текста.

Несумњиво је да је Бјелајац својим истраживањима обогатио југословенску историографију драгоценим сазнањима и уједно отворио ново тематско поље. Стога са пуно разлога треба очекивати хронолошки наставак започетих истраживања.

Шербо Раходер

Срђан Мусић, ИЗВЈЕШТАЈИ ГЕНЕРАЛНОГ ПРОВИДУРА ДАЛМАЦИЈЕ И АЛБАНИЈЕ КОРНЕРА О ЗАУЗИМАЊУ ХЕРЦЕГ-НОВОГ 1687. ГОДИНЕ Херцег-Нови 1988.

У издању установа културе из Херцег-Новог, 1988. године изашла је књига др Срђана Мусића „Извјештаји генералног провидура Далмације и Албаније Корнера о заузимању Херцег-Новог 1687. године.“

Овом књигом први пут се наш ој јавности презентирају у интегралном облику, са преводом на српскохрватски језик, извјештаји генералног провидура Далмације и Албаније Јеронима Корнера о походу млетачке војске и војске осталих савезника у Светој лиги на Херцег-Нови 1687. године. Ови текстови од великог су значаја за проучавање историјске прошлости Боке Которске и Црне Горе.

Након увода, који је историјски преглед догађаја, на петнаестој страници књиге аутор отпочиње са 93. Корнеровим извјештајем (ASV, Provveditori da terra e da mar, filsa 527) од 6. септембра 1687. године, а завршава са 112. писмом из исте филце, датираним 26. децембра исте године, када је Корнер, заузевши Херцег-Нови, Зубце, Царине и Грахово, напустио ове крајеве и вратио се у Задар.

Посебну занимљивост овим извјештајима даје то што нијесу оп-

терећени ратним подвизима и божевима, већ веома лијепо осликавају оне пренутке који прате ратна збивања, као што су, оскудице, недостатак материјала и муниције, болести војника, преговори, подмићивања, ласкања, свађе са Дубровчанима. Из извјештаја извири политика „завади па владај“, као и покушаји насељавања херцеговачке и црногорске територије, посебно Грахова, гдје је Корнер желио да насели више од 6.000 душа из разних племена: Никшића, Бањана, Дробњака, да би уз њихову помоћ бранио границу.

У својим извјештајима Корнер веома предано набраја и велича Млечане и остале Италијане који су се истакли у борбама, а изоставља наше људе, као и њихов велики удио у борби за ослобађање Херцег-Новог.

Четири мјесеца Корнер је боравао у Херцег-Новом, Перасту, и Котору и за то вријеме редовно и веома педантно извјештавао млетачког Дужда и Сенат о свакој па и најмањој ситници у вези са својим походима, потребама, трошковима, преговорима са Дубровчанима и хајдучким харамбашама итд.

Захваљујући овој књизи др Срђана Мусића истраживачима про-

шлости пружа се могућност да из ових извјештаја прате догађаје једног давно прошлог времена, неумињене и без величања значаја јуначких борби и подвига. Крвава и мучна је била борба између освајача и бранилаца, од којих је највећи дио припадао истом народу. Очита је била тежња млетачких власти за економског превлашћу и израбљивањем, што је и био мото

млетачке политике у овим нашим крајевима, па и шире.

Љепота и значај ове књиге управо је у томе што су ови документи и лако занимљиво штиво, приступачни и широкој читалачкој публици, захваљујући преданом раду др Срђана Мусића.

Драгана Радојчић

Ходимир Сиротковић и Лујо Маргетић, ПОВИЈЕСТ ДРЖАВА И ПРАВА НАРОДА СФР ЈУГОСЛАВИЈЕ, Школска књига, Загреб 1988. године

Недавно је изашла у Загребу у издању „Школске књиге“ запажени уџбеник Повијест држава и права народа СФРЈ, чији аутори опадају међу најистакнутије хрватске правне историчаре. Др. Ходимир Сиротковић, је проф. Правног факултета у Загребу у пензији а др Лујо Маргетић, је проф. Правног факултета у Ријеци.

Уводни први дио о правној историји наших народа у средњем вијеку, написао је проф. Ј. Маргетић, а проф. Х. Сиротковић аутор је другог до четвртог дијела који се односе на државно-правни развој југословенских земаља до доношења првог Устава 1946. године.

У првом дијелу описује се настанак и развитак средњовјековних и југословенских држава и права. Други дио обухвата државно-правни развитак југословенских народа и земаља у буржоаском раздобљу до 1918. године.

Трећи дио садржи државно-правни развитак старе југословенске државе (1918—1941) а четврти дио обухвата Стварање нове југословенске државе 1941. — 1945. године.

О Црногорској држави и праву аутори пишу на страницама 103 — 104. (Ј. Маргетић) и 127. до 136. (Х. Сиротковић).

Књига је снабђена опширним библиографским подацима и изворима и литератури за сваки проблем који се у њој обрађује; на крају су додани ради лакшег сна-

лажења читалаца опширни регистри личних и стварних појмова.

Аутори су у својим текстовима испољили научну објективност и стремност да расправљају одређене проблеме који до сада овакви уџбеници нијесу садржавали.

Проф. Маргетић, објашњава прилично опширно Душанов законик и статутарно право приморских градова (Которски и Будвански Статут). Он оправдано сматра да би било „погрешно“ правни статус српске државе у доба њезине највеће моћи свести на византијско право“ и констатује да се у њој налазе многи трагови општих средњовјековних европских правних начела али и елементи старог словенског права (стр. 83). Надаље истиче „да је српски правни сустав у XIII и XIV вијеку оригинална творевина тадашњих прилика у српској држави упркос наведеним снажним утицајима“.

У Одељку о етногенези Албанаца, аутор (Маргетић) заузима став да нијесу довољно увјерљиви докази за мишљење да Албанци потичу од Илира. Управо „Илири нијесу били етнички формирани народ“ и нијесу имали ни јединствено поријекло“. Због тога етногенеза појединих илирских скупина и „племена“ је прилично замршена и до данас још није у знаности успјехом објашњена „стр. 9“.

У књизи су посебно занимљиви дјелови о државно-правној истори-